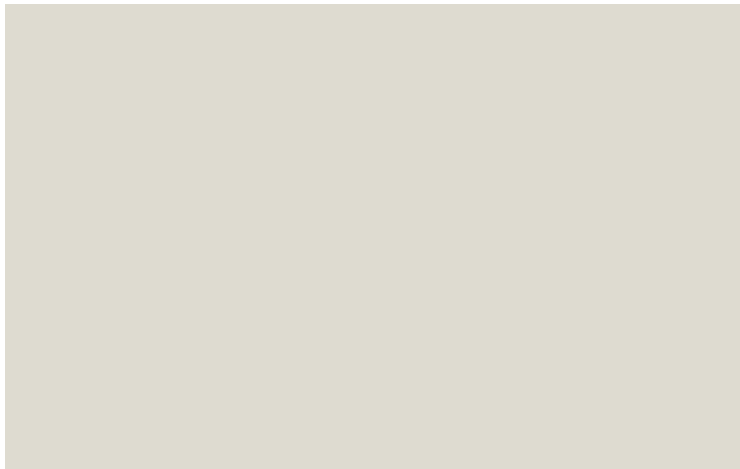

«Соціальна стратифікація суспільства»

Соціальна стратифікація (stratum – шар) – поділ суспільства на вертикально розташовані соціальні групи і верстви (страти), які мають власний престиж, власність, владу, освіту тощо.

-
- Чому люди з рівними здібностями займають різне становище в суспільстві?
 - Нерівність є у всіх суспільствах. Які фактори в суспільстві провокують виникнення нерівності?

Страти – це великі сукупності людей, які розрізняються за своїм становищем у соціальній ієрархії суспільства. Основою утворення страт є природна і соціальна нерівність.

Страти

```
graph TD; A[Страти] --> B[Природна нерівність]; A --> C[Соціальна нерівність];
```

Природна нерівність
(етнічна приналежність,
статеві-вікові особл

Соціальна нерівність (поділ
праці, уклад життя)

Англійський соціолог Е. Гіденс розрізняє 4 основних історичних типи стратифікованого суспільства:

Різновиди каст - Індія

Усього в Індії — чотири основні касты, які поділялися на приблизно 3,5 тис. неосновних каст і підкаст:

- 1) брахмани (святиники і вчені) — вершина кастової піраміди;
- 2) кшатрії — воїни і правителі;
- 3) вайш'ї — купці та фермери;
- 4) шудри — ремісники, робітники, слуги і раби.

За межами всіх каст перебували недоторканні (або даліти) (не мають права общинного володіння і використання землі. Контакти з ними вважалися такими, що оскверняють осіб вищих каст (тому їх називали «недоторканими»)).

Клас – угруповання людей на основі нерівного становища щодо основних соціальних ресурсів, які визначають їхні життєві шанси, соціальні претензії та соціальні можливості спільно діяти.

Основні складові стратифікації Західного індустріального сус-ва.

Вищий клас:

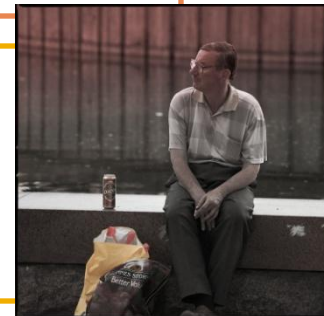
Роботодавці, керівники, топ-менеджери, ті хто має високий майновий ценз.

Середній клас:

- Сукупн. соц груп, що займають проміжну позицію між верхами і низами сусп-ва
- Зосереджує у своїх рядах кваліфікованіші, найдіяльніші кадри сусп-ва.
- Виступає культурним інтегратором, соц. медіатором,
□ та соц. стабілізатором сусп-ва.

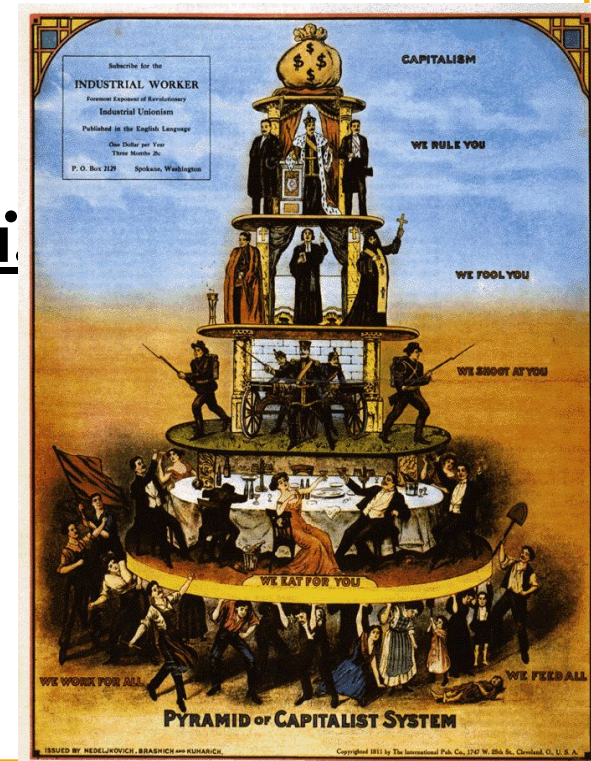
Нижчий клас:

Малокваліфіковані робітники, особи без професійної кваліфікації.

У сучасному західному суспільстві виділяють 7 основних страт:

1. Верхня вища – “Аристократія”.
2. Нижня вища – “Нові багаті”.
3. Верхній середній клас .
4. Середній середній клас – Інтелектуальні професії.
5. Нижній середній клас.
6. Верхня нижча.
7. Нижня нижча.

Клас носіїв знань – це клас інтелектуалів, працівників інтелектуальної праці, власників інтелектуального капіталу.

Соціальна мобільність –
переміщення індивідів між
елементами соціальної
структури.

- Зміна умов життя.
- Отримання нової професії.
- Зміна видів діяльності.
- Суспільна думка (престиж) .

Соціальна мобільність

Горизонтальна
(без зміни статусу)

Вертикальна
(зі зміною статусу)

Маргіналізація
(втрата приналежності до однієї групи без входження до іншої)

Необхідність формування потужного середнього класу як гаранта стабільності.

Соціальна мобільність

- Сприяє розвитку суспільства
- Якщо в суспільстві соціальна мобільність утруднена - «застій» або стагнація

В сучасному суспільстві спостерігається два процеси:

1. Соціальна диференціація – розшарування суспільства.

2. Інтеграція – об'єднання, зближення рівня життя (середній клас).

Критерії соціальної стратифікації (П.Сорокин)

- Економічна стратифікація (дохід і багатство)
- Політична стратифікація (ступінь впливу, часто визначається посадою)
- Професійна стратифікація (престиж професії)

Критерії соціальної стратифікації

- Освіта
- Сімейний стан
- Національність
- Територія проживання (місто село, регіон, столиця)

-
- Критерієм стратифікації може виявитися будь-яка ознака, який має в конкретному співтоваристві соціальну значимість! (Зростання, навіть колір волосся).

Середній клас в західних країнах

- Середній клас стабілізує суспільство.
- У суспільствах з розвиненим середнім класом немає суспільних потрясінь і конфліктів.
- Ядром середнього класу («старий середній клас») є дрібні і середні власники-підприємці
- «Новий середній клас»: висококваліфіковані фахівці

Маргинальність

- Це проміжне положення індивідів або груп в соціальному просторі (не можна зарахувати ні до якого класу)
- Може виникнути, коли людина втратила колишній соціальний статус, а новий ще не набув

Маргінали

- «Традиційні» маргінали: бомжі, біженці, невеликий криміналітет
- «Нові маргінали»: безробітні

Фактори соціального статусу в сучасній Україні

- дохід,
- вік,
- рівень освіти,
- характер зайнятості,
- рівень добробуту сім'ї (походження),
 - менше за значенням – фактори регіону та місця проживання (за урбанізацією населеного пункту),
 - збільшується значення фактору професії.